

כל מה שצריך לדעת על קרקס התקציב שסידרה לנו הממשלה

האם תקציבי משרדי הממשלה מקוצצים או בכלל מוגדלים, עד כמה חלוקת התקציב שקופה לציבור, ואיך סדרי העדיפויות ומדיניות ממשלת האחדות יזכו למימוש? כלכליסט עושה סדר בכל הנוגע לתבשיל שבישלו לנו נתניהו וגנץ

[עמרי מילמן](#) 25.08.20 09:49 **כלכליסט**

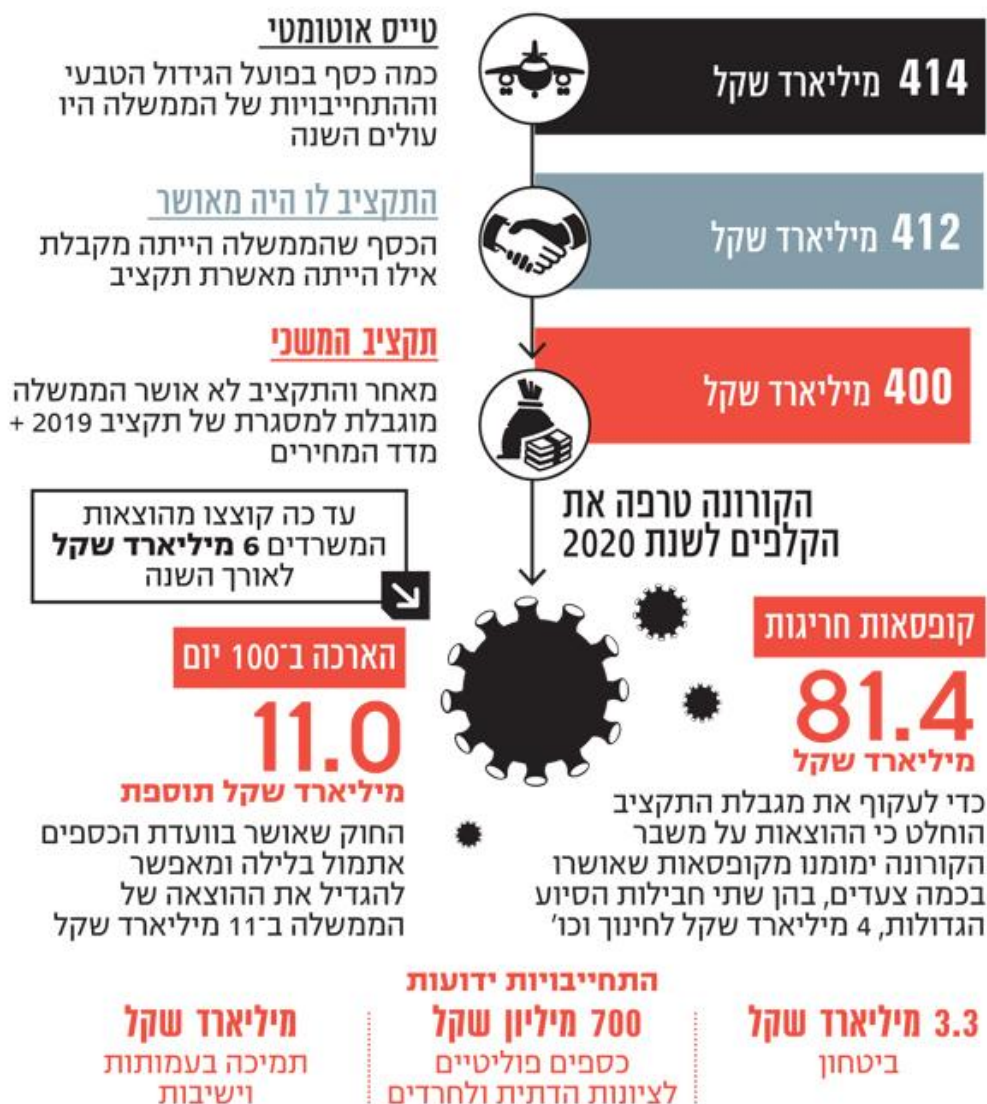
הצעת הפשרה שאושרה שלשום בוועדת הכספים (ואתמול בכנסת) במטרה להנשים את ממשלת האחדות הגוססת לעוד כמה חודשים, יצרה מציאות תקציבית חסרת תקדים שתאלץ גם את הממשלה להבין איך היא מתמודדת עם המצב בו מצד אחד יש כסף למשרדי הממשלה, אך מצד שני אין תקציב מאושר.

הדיון בוועדה המחיש עד כמה יש נתק בין הדרגים המקצועיים במשרד אוצר לבין השר ישראל כץ שביקש לשלוט בתקציב, כאילו אין כנסת וממשלה. המתח והמחלוקות ניכרו גם בדיון בוועדת הכספים. גורמים המעורבים בפרטים אמרו ל"כלכליסט" כי מאחורי ההצעה של ח"כ מיקי זוהר להעביר את האחריות על התקציב לחשב הכללי רוני חזקיהו, עמדו בפועל רה"מ בנימין נתניהו ושר האוצר כץ שביקשו לנקום בממונה על התקציבים שאול מרידור. "כלכליסט" עושה סדר במציאות הכלכלית החדשה ובשאלות שנותרו פתוחות.

כמה כסף נוסף למשרדי הממשלה?

הסכום שאושר כתוספת עומד על 11 מיליארד שקל. כמובן שהשאלה האם מדובר בתוספת או בכלל בקיצוץ, הכל תלוי כמובן בנקודת המבט. עד כה הממשלה הוגבלה לתקציב ההמשכי שמתבסס על תקציב 2019 שאושר בכלל במרץ 2018 ועמד על 397 מיליארד שקל, בתוספת מדד המחירים - סך הכל 400 מיליארד שקל. אולם אם משרדי הממשלה היו רשאים להשתמש בתקציב בהתאם להתחייבויות ולצרכים שלהם, הם היו צריכים בכלל 415 מיליארד שקל.

הקרקס התקציבי של שנת 2020

מה מצבנו לשנת 2020		
תחזית לסוף השנה	כרגע	
לפי התרחיש הבסיסי יעלה ליותר מ־15% במקרה של החמרה	14.3%	גירעון
77%-75%	7.2%	יחס חוב־תוצר
הכנסות ממסים וביטוח לאומי (305 מיליארד שקל לעומת 360 מיליארד שקל)	55.0 מיליארד שקל	ירידה בהכנסות
81.4 מיליארד שקל	51.3 מיליארד שקל	כמה הוציאו בקופסאות הקורונה

מי מחליט לאן יילך הכסף?

ההליך הפרוצדורלי דומה לזה של אישור תקציב, אך לצערנו פחות שקוף, פחות מסודר והרבה יותר מסורבל. הוא גם מהווה המשך ישיר לפגיעה במנהל התקין של הממשלה הנוכחית.

שר האוצר אמור לגבש את מדיניות חלוקת התקציב. זו תעבור את אישור הממשלה ולאחר מכן את אישור ועדת הכספים. בעוד שדיוני התקציב נעשים בין האוצר למשרדי הממשלה במשך יותר משבוע, ולאחר מכן ועדת הכספים דנה בו מספר שבועות, כעת נדרש כץ להביא לאישור ועדת הכספים את התוכנית עד 7 בספטמבר מבלי שיהיה דיון רציני בוועדה או בין משרדי הממשלה לפני כן. כמובן שכץ העדיף שרק המסגרת הכללית תעבור דרך ועדת הכספים, אך זה כמובן לא אושר.

השאלה המעניינת בהקשר זה היא האם כץ ייתן לאגף התקציבים לגבש את מדיניות התקציב כפי שאמור לעשות, או שינסה לעקוף אותם. ברקע קיים כמובן יצר הנקמה של חברי הליכוד במרידור שהביע התנגדות לחלוקת המענקים, ועוד לפני כן נחשד כמי שפגע בשר האוצר הקודם משה כחלון כאשר התעקש לפרסם את נתוני הגרעון.

ח"כ זוהר הציע שלשום בעדינות של פיל בחנות חרסינה כי החוק יחייב את שר האוצר כץ לגבש את התקציב עם החשב הכללי, מה שאינו הגיוני כלל. ההצעה כמובן לא אושרה, אולם הלך הרוח של רמיסת הפקידות היה ברור בהחלט.

מלבד השקיפות, מה ההבדל בין ההחלטה החדשה לבין אישור תקציב?

הבעיה העקרונית בתוכנית שאושרה היא שהדבר נעשה ללא דיון על סדרי עדיפויות, ללא גיבוש יעדים, עקרונות או מימוש מדיניות כלשהי של ממשלת האחדות. הסכום שנקבע כמסחרה בדיון בוועדת הכספים, הוגדר בהתאם לדרישת היועצים המשפטיים כנמוך יותר ממגבלת התקציב, כלומר 412 מיליארד שקל. כמובן שלצד התקציב לא נעשו צעדים משלימים של שינוי מדיניות מס או חוק הסדרים שיכלול צעדים מחוללי צמיחה, למרות המשבר האדיר שפקד את המשק.

הבעיה הטכנית נובעת מכך שעצם זה שלא אושר תקציב בפועל, גם לאחר אישור ועדת הכספים, כל התקשרות חדשה תאלץ לעבור אישור של ועדת החריגים של החשב הכללי, מה שיצור סתם עודף בירוקרטיה, עיכוב בהליכים ועומס מיותר על פקידים בכירים באוצר.

האם נדע כיצד יחולק הכסף?

מאחר ואין שום שקיפות לגבי חלוקת התקציבים על ידי החשב הכללי, אין משמעות לחלוקה של אותם 11 מיליארד שקל. משרד האוצר יציג בסופו של דבר תמונה מלאה של 411 מיליארד שקל, כמה מתוכו כבר הוקצה לפני וכמה כעת לא תהיה לציבור דרך לדעת.

האם הצרכים של משרדי הממשלה לא ירדו בעקבות משבר הקורונה?

הוצאות הממשלה עבור המשבר ניתנו במסגרת קופסאות שעומדות עבור 2020 על 81.4 מיליארד שקל, ובמקביל הוצאות רבות נחסכו ממשרדי הממשלה (למשל הסעות התלמידים שלא התקיימו שהלימודים בוטלו). הוצאות שלא הוצאו כבר לא רלוונטיות היום, שכן שירותים שלא ניתנו בינואר למשל אי אפשר לתת פעמיים בספטמבר. לפי החשב הכללי חזקיהו, נחסכו 6 מיליארד שקל כך שלמרות שהצרכים של משרדי הממשלה היו גבוהים ב־15 מיליארד שקל ממה שהוקצה להם במסגרת התקציב ההמשכי, עקרונית יכול להיות מצב בו הם לא יידרשו להמשיך לקצץ מהתוכניות שלהם עד סוף השנה.

הדבר תלוי בשאלה כיצד יחולקו 11 מיליארד השקלים והאם 3.3 מיליארד מתוכם יילכו לתקציב הביטחון כפי שהתחייב נתניהו עוד לפני אישור התקציב. במקביל תקציבי התמיכות שעד כה נחסכו מהעמותות השונות, תנועות הנוער והישיבות, צפויים לעמוד על מיליארד שקל עד סוף השנה.

אז מה נותר פתוח?

למעשה הכל נותר פתוח. ההחלטה להמשיך כאילו יש תקציב ללא תקציב, משאירה את שנת 2021 בסימן שאלה. לפי החוק, המועד האחרון לאישור התקציב נדחה ל־23 בדצמבר. אישור כזה יהיה סימבולי בלבד וחסר משמעות בשלב הזה. בתרחיש אופטימי, אם באמת תקציב 2020 יאושר ולא נלך לבחירות, רק אז יתחילו הדיונים על תקציב 2021, כלומר נגרר לעוד כמה חודשים ללא תקציב, וניסיון לאשר תקציב בחופזה ללא אפשרות לעשות מהלכים משמעותיים בחוק ההסדרים.